

la vora, si bé com és natural no documentats en forma apel·lativa (deixant a part la supervivència de substrat en les llengües modernes), sinó en el tresor epigràfic de l'antroponímia. Alguns són en el domini cèltic insular: un NP *Tuncetace* (en genitiu fem., suposo d'un nom en *-aca*) figura en una inscripció llatina del País de Gal·les. Quedem lluny en tots sentits. Però toquem al viu amb NPP documentats en inscripcions de l'Occident continental. P. ex., Whatmough interpreta una TANGONA d'una inscripció com un apel·latiu amb el significat de 'pau' («peace»): li'n deixem la responsabilitat.⁷ Però tenim la seguretat dels NPP *Tancorix*, *Tanconus* i *Tancinus*.

Que el primer, *Tancorix*, és cèltic salta a la vista: 'rei del pacte', potser 'cap elegit negociadament'; per això i per moltes raons de la documentació occidental de tota aquesta família, en el DCEC jo vaig entendre que *Tanconus* i *Tancinus* serien també cèltics. Schmoll que amb la seva saviesa i autoritat em satisféu adherint-se a la meua etimologia innovadora del cat. *tancar* i el seu grup romànic, recull *Tancinus* com a hispànic pre-romà, en la seva sòlida i bàsica obra renovadora, *Die Sprachen der Vorkeltischen Indogermanen Hispaniens*, 78,83, i hi fa la reserva que *Tancinus* no li sembla gens segur com a cèltic, si bé sí en tot cas pre-romà i pertanyent a la nostra arrel, car diu «és possible que l'arrel pertanyés tant al sorotàptic com a l'hispano-cèltic».

Era afirmació cauta, però els anys passats des del DCEC (1950) amb tota la massa de fets recollits després, no han fet sinó reforçar-la més i més fins a fer-nos pensar que potser encara peca de massa tímida. Un altre vot de qualitat, i favorable, és el de Mitxelena, que en el seu article de *Zephyrus* XII, 200-201, ajunta amb el «galo *Tancorix* etc.» irl. ant. «*tongid* 'jura'» i tot el grup (d'antroponims) «hispànic *Tanc*, *Tang*, *Tonc*, *Tong*».

Sorotàptic o cèltic? Faria de mal decidir. L'àrea romànica del mot, essencialment estrany (llevat de derivats) al francès, al gallo-italià, al rètic, al castellà i portuguès, estrany als dialectes occitans de més substrat cèltic (alvernès, llemosí, i molt dèbil en gascó), i més robust que enlloc en català i provençal, fa pensar molt més en el sorotàptic. Quedem en tot cas, i des d'ara en ferm, que TANK- 'aferrar, subjectar, detenir', d'on 'clausurar, cloure', és pre-romà i indoeuropeu.

Hi ha hagut certament altres opinions, a les quals els vells romanistes cercaren pertinaçment de trobar una salvació; hi ha certament representants de derivats en *es-* (o si es vol EXT- o ST-) que semblaven ser llurs justificadors, tot essent més aviat llurs seductors. És d'això que ens resta parlar. També ho farem a fons, i abraçant ara, sense excepció ni més ajornament, tot el conjunt romànic. Des dels primers romanistes hom es desvià per aquella espècie de miopia o daltonisme que no els deixava veure més que un sol color: franco-italià.

Aquí hi havia el fr. *étancher*, it. *stancare*, i no es preocuparen gaire més que d'aquest derivat de tipus en EXT- o ST-. Que Diez pensés en el ll. STAGNARE 'quedar

estancat, embassar-se', i Gröber en un derivat *STAGNICARE, era comprensible vist el gran endarreriment dels estudis de fonètica romànica en aquella època; però ja fa un parell de generacions que esdevingué inexcusable conservar cap dubte sobre la radical impossibilitat d'aquesta etimologia; encara que no hi hagués hagut sinó els derivats en EX- i no se sabés el mot primitiu TANC-: la síncope de la -r-, en un mot de tal estructura, en unes llengües ni tan sols s'hauria pogut produir mai, i en les altres no hauria sobrevingut fins després de sonoritzar-se la -c- en -g-. M-Lübke se n'adona i pren l'única posició científica en aquell moment, la que hauria hagut de mantenir sempre: en el REW, n.º 8225, resolgué raonablement: «etimologia desconeguda».

En la 3.ª ed. de l'obra, per aquella espècie d'horror davant el vàcuum etimològic, que se li va accentuar tant en els seus anys senils, s'arrapà a una fantàstica idea del laboriós i mediocre Tilander, filòleg meritori i meticulós, però ignorant i despreocupat en lingüística: un *STANTICARE 'detenir' que fantasieja, amb el pretext que hi ha *aqua stans*, del qual seria derivat ('aigua quieta, estatissa', en St. Isidor). Hi ha derivats en -ICARE formats pel llafí vulgar: Tilander està orgullós de saber-ho: doncs aquí en teniu un. La veritat és que si n'hi ha de trets d'adjectius i de participis passius, no sé pas que n'hi hagi de participis actius (forma de vitalitat decreixent ja en el romànic antic); però no ens cansem a aclarir-ho⁸ perquè el caràcter absolutament impracticable, gairebé absurd, d'aquesta pensada, no ve tan sols d'aquí, i ni tan sols del fet d'aclarir els ulls davant els verbs bàsics TANCARE, AT-TANCARE etc., TANCA, TANGU etc.

No, car ja Jud (*Rom.* I, 124) i Gamillscheg (*EWFS*, s. v. *étancher*) li retragueren la impossibilitat fonètica. De cap manera, deien ells (sense recordar-se tampoc de *tancar*, val a dir-ho) no hauria pogut un *STANTICARE donar *stancare* en italià (menys roms. *sting*), en un territori on la síncope de les vocals internes és impossible o rara, cf. *dimenticare*, *vendicare*, it. merid. *spandecare* *EXPANTICARE.

Certament aquest tipus EXTANCARE té una amplíssima difusió romànica. No ho dissimulem. Convé detallar-la: port. *estancar* 'parar un corrent d'aigua', i antigament hi predominen altres accs., encara vives: 'esgotar, estroncar un líquid' [3.ª quart S. xv], junt amb *estanco* 'estany, bassa' [id.], 'cansar, fatigar, exhaurir les forces' [c. 1605], 'interrompre's el comerç' [cap a 1600], 'monopolitzar'. Tot bastant semblant al cast. *estancar* 'estroncar (la sang)' [fi S. XIII], mot ben poc freqüent a l'E. Mj.: amb l'ajuda de dotzenes de filòlegs no se'n trobà altre cas que un en el sentit d'embassar, tapar la sortida de les aigües' en un text de princ. S. xv; els diccs. de 1490 confirmen aquesta última acc., i des de fi del S. xvi comencen a rajar els testimonis en aqueixes accs. i en la de «poner coto a la venta de algo» [1612]. Heus aquí tota la doc. hispano-portuguesa d'*estancar* que aconseguirem aplegar (després de segles d'activa lexicografia en les dues llengües): contrast marcat amb la massa medieval amb